

บทความวิจัย (Research Article)

นิทานพื้นบ้านของอำเภอ นครไทย จังหวัดพิษณุโลก :

การวิเคราะห์ความขัดแย้ง และการแก้ไขปัญหา

Folk Tales of Nakornthai District, Phitsanulok Province :

An Analysis of Conflicts and Problem Solving

สมเกียรติ ติดชัย^{1*}Somkiat Tidchai^{1*}

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความขัดแย้งและการแก้ไขปัญหาที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านของอำเภอ นครไทย จังหวัดพิษณุโลก โดยวิเคราะห์จากพฤติกรรมของตัวละครที่ปรากฏในนิทาน โดยใช้นิทานจำนวน 65 เรื่อง ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดของความขัดแย้งและกรอบแนวคิดการแก้ไขปัญหา ผลการวิจัยพบว่า ความขัดแย้งที่พบมากที่สุดคือความขัดแย้งกับผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 70.66 โดยแยกเป็นความขัดแย้งกับผู้อื่นภายในกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 21.90 และความขัดแย้งกับผู้อื่นภายนอกกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 48.76 ความขัดแย้งที่พบรองลงมาคือความขัดแย้งกับตนเอง คิดเป็นร้อยละ 15.29 ความขัดแย้งกับธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 7.85 และความขัดแย้งที่พบน้อยที่สุด คือ ความขัดแย้งกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 6.20 ส่วนสาระสำคัญของการแก้ไขปัญหาพบจำนวนทั้งสิ้น 14 วิธี โดยเรียงลำดับจากที่พบมากที่สุดไปน้อยที่สุดใน 3 อันดับแรก คือ การแก้ไขปัญหาโดยการพึ่งตนเองหรือผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 20.19 รองลงมาคือการแก้ไขปัญหาโดยการลงโทษตนเองหรือผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 12.73 และการแก้ไขปัญหาโดยการเจรจา คิดเป็น ร้อยละ 11.18 การแก้ไขปัญหาที่ไม่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านของอำเภอ นครไทย จังหวัดพิษณุโลกคือ การแก้ไขปัญหาโดยการใช้อำนาจ

คำสำคัญ : นิทานพื้นบ้าน อำเภอ นครไทย ความขัดแย้ง การแก้ไขปัญหา

^{1*} สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Thai Language Department, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phibunsongkram Rajabhat University

*Corresponding author; email: natan.kk@hotmail.com

(Received: 23 April 2023; Revised: 1 June 2023; Accepted: 1 December 2023)

Abstract

The objective of this research was to analyze the conflicts and problem solving appearing in folk tales of Nakhonthai District, Phitsanulok Province, by analyzing behaviors of the characters appearing in 65 fables. The researcher used the conceptual framework of conflicts and of problem solving. The results showed that the most common conflict was the conflict with others, accounting for 70.66 percent, representing 21.90 percent of the conflict within group and 48.76 percent of one outside of the group. The next most common conflict was the conflict within oneself, representing 15.29 percent. The conflict with nature or environment represented 7.85 percent, and the least common conflict was one with the supernatural, representing 6.20 percent. A total of 14 methods were found for problem solving. The 3 most common problem-solving methods were dependence on oneself or on others, representing 20.19 percent, punishing oneself or others, representing 12.72 percent, and negotiation, representing 11.18 percent, respectively. The problem-solving method which did not appear in this study was law enforcement.

Keywords : Folk Tale, Nakhonthai District, Conflict, Problem Solving

บทนำ

นิทานเป็นวรรณกรรมที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญซึ่งได้รับการสืบทอดกันมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นวรรณกรรมที่ได้รับความนิยมและอยู่คู่กับสังคมในทุกระดับ เพราะนิทานนั้นให้ทั้งความบันเทิง ประเทืองปัญญา ให้ข้อคิด และยังสามารถนำพาเราออกจากโลกแห่งความเป็นจริงที่อาจจะสับสนวุ่นวายไปสู่โลกแห่งจินตนาการได้หลายชั่วขณะ ซึ่งเป็นโลกที่ทำให้เรารู้สึกผ่อนคลาย สนุกตื่นเต้น และเป็นตัวของตัวเอง เป็นโลกที่ไม่มีกฎเกณฑ์ทางสังคมและวัฒนธรรมมาเป็นกรอบที่อาจจะทำให้เรารู้สึกสูญเสียอิสระและความเป็นตัวตน เหมือนดังที่ ศิราพร ณ ถลาง (2548, น. 20) ได้กล่าวถึงนิทานไว้ว่า

“...ใคร ๆ ก็ชอบฟังนิทาน เพราะนิทานช่วยเปิดโลกแห่งจินตนาการให้แก่ผู้ฟัง ผู้ฟังได้หลีกหนีโลกแห่งความเป็นจริงชั่วคราว พาดำเข้าไปอีกโลกหนึ่งที่มีกฎเกณฑ์เป็นของตัวเองอีกแบบหนึ่ง ซึ่งไม่เหมือนโลกแห่งความเป็นจริง เจ้าชายมีอาวุธวิเศษ ยักษ์แปลงร่างได้ เจ้าหญิงสวมเสื้อที่ประดับไปด้วยดวงดาว ต้นไม้พูดได้ ทารกน้อยเกิดอยู่ในดอกบัวก็ได้”

นิทานนอกจากจะเป็นวรรณกรรมแห่งมหาชนที่นอกจะให้ความบันเทิงเป็นหลักแล้วยังอุดมไปด้วยคุณค่าต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นคุณค่าด้านการช่วยบันทึกความเป็นไปของสังคม สะท้อนวิถีชีวิต ความเชื่อ อุดมการณ์ หลักปรัชญาในการดำเนินชีวิต เป็นบ่อเกิดของศิลปะหลาย ๆ แขนง และยังเป็นเครื่องปลูกฝังค่านิยม และคุณธรรมอันดีงามให้กับสมาชิกในสังคมได้เป็นอย่างดี ดังที่ สนิท บุญฤทธิ์ (2544, คำนำ) ได้กล่าวถึงคุณค่าของนิทานไว้ว่า

“...นิทานเป็นเรื่องเล่าเพื่อจรรโลงโลก ให้อารมณ์ขัน ผ่อนคลายความตึงเครียด ขณะเดียวกันก็แฝงจุดมุ่งหมายบางสิ่งบางอย่าง ประวัติวีรบุรุษ หรือบรรพบุรุษท้องถิ่น การแก้ไขปัญหาเฉพาะด้านด้วยไหวพริบ ในนิทานจึงอาจศึกษาถึงชีวิต ปรัชญา หลักจริยศาสตร์ ศิลปศาสตร์ ความเชื่อ ตำนาน ตลอดจนภาษาและวรรณกรรม ล้วนแต่เป็นสิ่งที่เติมเต็มคุณค่าให้แก่นิทานพื้นบ้านทั้งสิ้น”

การศึกษานิทานพื้นบ้านจึงทำให้ได้ทั้งความรู้และความบันเทิงควบคู่กันไป นอกจากนี้ การศึกษาเรียนรู้นิทานพื้นบ้านของท้องถิ่นต่าง ๆ ยังทำให้เข้าใจและเข้าถึงวิถีความคิด ความเชื่อ และอัตลักษณ์ของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี จึงนับได้ว่านิทานเป็นเครื่องมือเรียนรู้วิถีทางของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำมาซึ่งการปฏิบัติตนต่อบุคคลในสังคมนั้น ๆ ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และปราศจากความขัดแย้ง นิทานพื้นบ้านนอกจากจะเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้วิถีของคนในสังคมของท้องถิ่นต่าง ๆ แล้ว ยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยสะท้อนถึงการเผชิญกับปมปัญหาในหลากหลายรูปแบบ ซึ่งปมปัญหาหรือความขัดแย้งหลายประการที่ปรากฏอยู่ในนิทานพื้นบ้านนั้นก็ยังปรากฏให้เห็นอยู่ในสังคมปัจจุบันด้วย และที่สำคัญนิทานยังได้เสนอมุมมองหรือกลวิธีที่หลากหลายในการบริหารจัดการกับปมความขัดแย้งต่าง ๆ เหล่านั้นไว้แบบมีนัยสำคัญอีกด้วย

อำเภอ นครไทย จังหวัดพิษณุโลก เป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมายาวนานมากกว่า 700 ปี และมีวิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น ประเพณีปักธงชัย ประเพณีแห่ช้าง ประเพณีเลี้ยงปู่ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีวรรณกรรมนิทานพื้นบ้านที่เป็นเครื่องมือบันทึกความเป็นมา ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาของคนนครไทยได้เป็นอย่างดี เช่น นิทานเรื่องเขาช้างล้งที่สะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งและตำนานความเชื่อเรื่องช้างป่าที่ได้ลงมากินพืชไร่ของชาวบ้าน และเมื่อตามช้างตัวนั้นขึ้นไปบนเขาก็พบว่าช้างตัวดังกล่าวได้กลายเป็นหินก้อนใหญ่ที่มีลักษณะคล้ายกับช้าง จึงเรียกเขาลูกนั้นว่าเขาช้างล้ง ซึ่งในงานประเพณีปักธงชัยที่จัดขึ้นเป็นประจำในทุกปีนั้น จะมีการนำธงขึ้นไปปักไว้บนยอดเขาช้างล้งด้วย นิทานเรื่องประวัติเมืองลุ่มก็ได้สะท้อนถึงความขัดแย้งกับธรรมชาติ และตอบคำถามถึงที่มาของบึงใหญ่ในหมู่บ้านพร้าวในปัจจุบันว่า ในสมัยก่อนชาวบ้านได้จับแก่งฝือกมาเชือดและแบ่งกันไปทำอาหาร ต่อมาได้เกิดฝนตกหนักจนน้ำได้ท่วมหมู่บ้าน ทำให้หมู่บ้านนั้นจมอยู่ใต้น้ำจนถึงปัจจุบัน จะสังเกตเห็นว่าเนื้อหาในนิทานพื้นบ้านของอำเภอ นครไทยได้สะท้อนให้เห็นถึงปมประเด็นความขัดแย้งและสาระในการแก้ไขปัญหาไว้อย่างมีนัยสำคัญ จึงทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงการเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งและกลวิธีในการแก้ไขปัญหาจากนิทานพื้นบ้านของอำเภอ นครไทย จังหวัดพิษณุโลก

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์ความขัดแย้งและการแก้ไขปัญหาที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านของอำเภอ นครไทย จังหวัดพิษณุโลก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดเรื่องความขัดแย้งและการแก้ไขปัญหาที่ปรากฏในงานวิจัยของ สมเกียรติ ติตตชัย (2558, น. 5-6) โดยแบ่งความขัดแย้งและการแก้ไขปัญหาไว้ดังนี้

กรอบแนวคิดเรื่องความขัดแย้ง

1. ความขัดแย้งกับตนเอง
2. ความขัดแย้งกับผู้อื่น
 - 2.1 ความขัดแย้งกับผู้อื่นภายในกลุ่ม
 - 2.2 ความขัดแย้งกับผู้อื่นภายนอกกลุ่ม
3. ความขัดแย้งกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. ความขัดแย้งกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติ

กรอบแนวคิดเรื่องการแก้ไข้ปัญหา

1. การแก้ไข้ปัญหาโดยการลงโทษตนเองหรือผู้อื่น 2. การแก้ไข้ปัญหาโดยการพึ่งตนเองหรือผู้อื่น 3. การแก้ไข้ปัญหาโดยการวางตัวเป็นกลาง 4. การแก้ไข้ปัญหาโดยการใช้สติปัญญา 5. การแก้ไข้ปัญหาโดยการใช้ศาสนาและวัฒนธรรม 6. การแก้ไข้ปัญหาโดยการใช้อิทธิปาฏิหาริย์และไสยศาสตร์ 7. การแก้ไข้ปัญหาโดยการใช้กฎหมาย 8. การแก้ไข้ปัญหาโดยการใช้วิธีต่อสู้ด้วยกำลัง 9. การแก้ไข้ปัญหาโดยการหลีกเลี่ยง หรือยอมแพ้ 10. การแก้ไข้ปัญหาโดยการให้รางวัล 11. การแก้ไข้ปัญหาโดยการเจรจา 12. การแก้ไข้ปัญหาโดยการประนีประนอม 13. การแก้ไข้ปัญหาโดยการใช้อุบายเล่ห์กล 14. การแก้ไข้ปัญหาโดยการพิสูจน์ความจริง และ 15. การแก้ไข้ปัญหาโดยการใช้ธรรมชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขั้นการศึกษาและรวบรวมข้อมูล

- 1.1 ศึกษาและรวบรวมเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน
- 1.2 ศึกษาและรวบรวมนิทานพื้นบ้านของอำเภอ นครไทย จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 65 เรื่อง จากงานวิจัยของพระสมเกียรติ ติตชัย (2550, น. 146-256)
- 1.3 ศึกษาและรวบรวมเอกสารเกี่ยวกับความขัดแย้ง และงานวิจัยที่เกี่ยวกับความขัดแย้งในวรรณกรรม

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

- 2.1 ศึกษาเนื้อหา นิทานพื้นบ้านของอำเภอ นครไทย จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 65 เรื่องอย่างละเอียด
- 2.2 วิเคราะห์ประเด็นความขัดแย้ง และประเด็นการแก้ไข้ปัญหาตามกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

3. ขั้นสรุปผลการวิจัย

- 3.1 สรุปผลการวิจัย
- 3.2 อภิปรายผลการวิจัย
- 3.3 ข้อเสนอแนะ

4. ขั้นการนำเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ อันเป็นลักษณะของการวิจัยแบบคุณภาพ โดยแบ่งการนำเสนอข้อมูลการวิจัยออกเป็น 5 บท คือ บทที่ 1 บทนำ บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย บทที่ 4 ผลการวิจัย และ บทที่ 5 บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ประเด็นความขัดแย้งและการแก้ไขปัญหาจากนิทานพื้นบ้านของอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 65 เรื่อง พบประเด็นความขัดแย้งครบทั้ง 4 ประเภทตามกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย โดยพบความขัดแย้งกับผู้อื่นมากที่สุด รองลงมาคือความขัดแย้งกับตนเอง ความขัดแย้งกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความขัดแย้งที่พบน้อยที่สุดคือ ความขัดแย้งกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติ ส่วนประเด็นการแก้ไขปัญหาที่พบในนิทานพื้นบ้านของอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลกนั้นพบ 14 วิธี สามารถเรียงลำดับได้ดังนี้คือ การแก้ไขปัญหาโดยการพึ่งตนเอง หรือผู้อื่น รองลงมาคือการแก้ไขปัญหาโดยการลงโทษตนเองหรือผู้อื่น การแก้ไขปัญหาโดยการเจรจา การแก้ไขปัญหาโดยการหลีกเลี่ยงหรือยอมแพ้ การแก้ไขปัญหาโดยการพิสูจน์ความจริง การแก้ไขปัญหาโดยการใช้อุบายเล่ห์กล การแก้ไขปัญหาโดยใช้ศาสนาและวัฒนธรรม การแก้ไขปัญหาโดยใช้ไสยศาสตร์หรืออิทธิปาฏิหาริย์ การแก้ไขปัญหาโดยใช้สติปัญญา การแก้ไขปัญหาโดยการให้รางวัล การแก้ไขปัญหาโดยใช้วิธีต่อสู้ด้วยกำลัง การแก้ไขปัญหาโดยใช้ธรรมชาติ การแก้ไขปัญหาโดยการวางตัวเป็นกลาง และการแก้ไขปัญหาโดยการประนีประนอม ส่วนประเด็นการแก้ไขที่ไม่พบในนิทานพื้นบ้านของอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก คือ การแก้ไขปัญหาโดยการใช้อกฎหมาย ซึ่งผู้วิจัยจะขอยกตัวอย่างประเด็นความขัดแย้งและประเด็นการแก้ไขปัญหาที่พบในแต่ละประเภทมาเสนอเป็นตัวอย่างตามลำดับตามที่ระบุไว้ในกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

1. ความขัดแย้งกับตัวเอง

ตัวอย่างที่ 1

ความขัดแย้งนี้เกิดขึ้นในใจของท้าวสักกเทวราชผู้เป็นใหญ่ในสวรรค์ ที่มีความทุกข์ใจกลัวว่าวิมานบนสวรรค์นั้นจะไม่พอยู่ออาศัย เหตุเพราะว่าคนในโลกมนุษย์นั้นใจบุญกันมาก ท่านเป็นทุกข์มากถึงกับกินไม่ได้นอนไม่หลับ ดังจะยกข้อความที่แสดงถึงความขัดแย้งดังกล่าวมาแสดง ดังนี้

“...กิริระ ดังได้ยินมาว่า ณ กาลครั้งหนึ่ง ท้าวสักกเทวราชผู้เป็นใหญ่ในสวรรค์ ได้เกิด ความหนักใจเสียจริง ๆ จนขนาดกินไม่ได้นอนไม่หลับ ไม่เป็นอันกินอันนอน”

(พระสมเกียรติ ติตตชัย, 2550, น. 181)

ตัวอย่างข้อความที่ยกมากล่าวข้างต้นนี้ได้สะท้อนให้เห็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของท้าวสักกเทวราชที่เกิดความวิตกกังวลถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต กล่าวคือเกรงว่าพื้นที่บนสวรรค์นั้นจะไม่เพียงพอที่จะรองรับคนใจบุญที่จะขึ้นมาเกิด เนื่องจากมนุษย์หลายคนในโลกต่างก็ได้ทำคุณงามความดีไว้มากนั่นเอง

ตัวอย่างที่ 2

ความขัดแย้งกับตนเองนี้เกิดขึ้นภายในใจของกำพรวด โดยวันหนึ่งลุงของเขาได้ให้กำพรวดไปเลือกเอาไก่ที่บ้านของลุงไปเลี้ยง 1 ตัว แต่กำพรวดเกิดความสับสนขัดแย้งขึ้นในใจของตนเอง เพราะตัดสินใจไม่ได้ว่าจะเลือกเอาไก่ตัวไหนไปเลี้ยงดี ดังจะยกข้อความที่แสดงถึงความขัดแย้งภายในใจของกำพรวดมาแสดง ดังนี้

“...ลุงสงสารกำพรวดจึงให้กำพรวดไปเลือกเอาไก่ที่บ้านของลุงไปหนึ่งตัว ซึ่งที่บ้านของลุงนั้นมีไก่ประมาณ 5-6 ตัว กำพรวดไม่รู้จะเลือกเอาตัวไหน”

(พระสมเกียรติ ติตตชัย, 2550, น. 146)

ตัวอย่างข้อความที่ยกมากล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในใจของเด็กชายที่ซื้อกำพร้าว้า เพราะเกิดความลังเลและไม่สามารถตัดสินใจได้ว่าจะเลือกไก่ที่ลูงให้ตัวไหนไปเลี้ยงดี เพราะลูงมีไก่ให้เลือกอยู่ 5 - 6 ตัว แต่ลูงจะให้แค่ 1 ตัวเท่านั้น สาเหตุนี้เองที่ทำให้เกิดความขัดแย้งสับสนขึ้นในใจของกำพร้าว้า

2. ความขัดแย้งกับผู้อื่นภายในกลุ่ม

ตัวอย่างที่ 1

ความขัดแย้งนี้เกิดขึ้นกับคนในครอบครัวซึ่งถือว่าเป็นคนภายในกลุ่ม กล่าวคือเป็นความขัดแย้งที่เกิดระหว่างพญาช้างที่ซื้อจันทันกับอนุกรรยา สาเหตุเกิดจากการที่พญาจันทันได้เก็บผลมะเดื่อให้นางช้างที่เป็นอนุกรรยากิน แต่พอรู้ว่าผลมะเดื่อนั้นมีมดแดงติดมาด้วยทำให้เธอไม่สามารถกินผลมะเดื่อได้ จึงเกิดความน้อยใจต่อพญาจันทัน ดังจะยกข้อความที่แสดงถึงความขัดแย้งนี้มาแสดง ดังนี้

“...วันหนึ่งขณะเดินไปเที่ยวป่า พญาจันทันได้เก็บผลมะเดื่อที่อยู่ตามทางให้เมียหลวงก่อน แล้วจึงเก็บให้เมียน้อย แต่พอรู้ว่าผลที่เก็บให้เมียน้อยนั้นมีมดแดงอยู่ เมียน้อยจึงกินไม่ได้ นางน้อยใจ จึงกลั่นใจตาย”

(พระสมเกียรติ ติตตชัย, 2550, น. 170)

ตัวอย่างข้อความที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงความน้อยใจของนางช้างที่เป็นอนุกรรยาต่อพญาจันทัน โดยที่นางไม่ได้ใช้สติไตร่ตรองหรือถามถึงเหตุผลก่อนว่าเหตุใดจึงเก็บผลมะเดื่อที่มีมดแดงให้นางกิน ด้วยความน้อยใจและไม่มีสติจึงทำให้นางคิดสั้นและได้กลั่นใจตายในที่สุด

ตัวอย่างที่ 2

ความขัดแย้งนี้เกิดขึ้นระหว่างท้าวทองกับน้องชายคนที่ 1 ซึ่งถือว่าเป็นคนภายในกลุ่ม เพราะคู่ขัดแย้งนั้นเป็นพี่น้องกัน สาเหตุเพราะท้าวทองได้แก้งเป็นคนตกลูกไปขอความช่วยเหลือจากน้องชายคนนี้ แต่ถูกน้องชายปฏิเสธ ดังจะยกข้อความที่แสดงถึงความขัดแย้งดังกล่าวมาแสดง ดังนี้

“...เมื่อเจ้าเมืองเห็นสภาพของท้าวทองพี่ชายแล้วก็ตรัสว่า “บุคคลผู้นี้ไม่ใช่พี่ชายของเรา พี่ชายของเราไม่ใช่ต่ำด้อยเช่นนี้ ทหารนำตัวเขาออกไป””

(พระสมเกียรติ ติตตชัย, 2550, น. 212)

ตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นของคนในกลุ่มหรือคนในครอบครัว สาเหตุเกิดจากน้องชายของท้าวทองกลัวคนอื่นจะรู้ว่าตนมีพี่ชายที่เป็นคนยากไร้ อันจะนำมาซึ่งความอับอาย จึงไม่ยอมรับว่าท้าวทองเป็นพี่ชายของตน และได้สั่งให้ทหารนำตัวท้าวทองออกไป

3. ความขัดแย้งกับผู้อื่นภายนอกกลุ่ม

ตัวอย่างที่ 1

ความขัดแย้งนี้เกิดขึ้นระหว่างชายเจ้าของไร่กับฝูงลิง สาเหตุเกิดจากเมื่อชายเจ้าของไร่ไปถางไร่และปลูกพืชไว้ เมื่อใกล้ถึงเวลาที่จะได้เก็บเกี่ยวผลผลิตก็ได้มีฝูงลิงป่ามากัดกินพืชผักของชายเจ้าของไร่จนเสียหาย ทำให้ชายเจ้าของไร่เกิดความไม่พอใจเป็นอย่างมาก จึงคิดหาทางที่จะจับลิงฝูงนี้ให้ได้ ดังจะขอยกข้อความที่แสดงถึงความขัดแย้งระหว่างชายเจ้าของไร่กับฝูงลิงป่ามาแสดงดังนี้

“...พอข้าวโพดและแตงโมออกผลกำลังสุกแล้วนั้นก็ปรากฏว่ามีฝูงลิงป่ามาขโมยกินทุกวัน ชายคนนี้จึงโกรธมาก คิดหาทางที่จะจับลิงฝูงนี้ให้ได้”

(พระสมเกียรติ ติตตชัย, 2550, น. 148)

จากตัวอย่างข้างต้นได้สะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งอันเกิดจากความโกรธหรือความไม่พอใจของชายเจ้าของไร่ที่มีต่อฝูงลิงป่า ที่ลงมาสร้างความเสียหายให้กับพืชผลของตน ทำให้ชายเจ้าของไร่คิดหาทางที่จะกำจัดลิงป่าฝูงนี้

ตัวอย่างที่ 2

ความขัดแย้งนี้เกิดระหว่างพระราชาและทหารของพระองค์กับเจ้ากำพรว้า กล่าวคือเมื่อลูกสาวของพญานาคซึ่งเป็นคนรักของเจ้ากำพรว้าได้ขึ้นมาจากเมืองบาดาลแล้วก็ถูกพระราชาชิงตัวนางไปอยู่ในวัง ฝ่ายเจ้ากำพรว้าก็ได้ไปร่ำเรียนวิชาอาคมต่าง ๆ และกลับมาช่วยชุบชีวิตดาบภัยของตนให้ฟื้นกลับมาและมีร่างกลายที่ดูหนุ่มกว่าเดิม เมื่อเจ้ากำพรว้าทราบข่าวลูกสาวของเจ้าเมืองบาดาล

ซึ่งเป็นคนรักของตนถูกชิงตัวเข้าไปอยู่ในวัง จึงได้บุกเข้าไปเพื่อที่จะชิงตัวนางกลับมา ดังจะขอยกข้อความที่แสดงถึงความขัดแย้งดังกล่าวมาแสดง ดังนี้

“...หลังจากนั้นก็พาตากับยายเข้าไปในเมือง และกำพร้าก็บุกเข้าไปช่วยลูกเจ้าเมืองบาดาล เหล่าทหารตกใจจึงรีบไปกราบทูลพระราชาวามีผู้บุกรุก”

(พระสมเกียรติ ติตตชัย, 2550, น. 147)

จากข้อความที่ยกมาเป็นตัวอย่างได้สะท้อนให้เห็นถึงสาเหตุของความขัดแย้งคือ พระราชาได้ชิงตัวคนรักของชายที่ซื้อเจ้ากำพร้าไป และยังสามารถสั่งให้ฆ่าตาและยายของกำพร้าด้วย ทำให้กำพร้าโกรธเป็นอย่างมากจึงได้บุกไปที่พระราชวังของพระราชาเพื่อจะช่วยเหลือคนรักและแก้แค้นให้กับตาและยายของตน จึงได้เกิดความขัดแย้งกับพระราชาและทหารของพระราชา

4. ความขัดแย้งกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตัวอย่างที่ 1

ความขัดแย้งนี้เกิดระหว่างชาวบ้านในหมู่บ้านกับภัยทางธรรมชาติ กล่าวคือภายหลังจากที่ชาวบ้านได้จับแก๊งเผือกมาเชือดและแบ่งกันไปประกอบอาหารแล้ว ต่อมาได้เกิดฝนตกอย่างหนักส่งผลทำให้เกิดน้ำท่วมหมู่บ้าน ดังจะยกข้อความที่แสดงถึงความขัดแย้งดังกล่าวมาแสดง ดังนี้

“...ปรากฏว่าเกิดฝนตกน้ำท่วมหมู่บ้าน หมู่บ้านทั้งหมดจึงได้จมอยู่ใต้น้ำ”

(พระสมเกียรติ ติตตชัย, 2550, น. 155)

ข้อความที่ยกมากล่าวข้างต้นได้สะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับภัยทางธรรมชาติ คือ ได้เกิดฝนตกหนักทำให้น้ำป่าไหลบ่าลงมาท่วมหมู่บ้านจนจมอยู่ใต้น้ำ ชาวบ้านจึงต้องหนีขึ้นไปอยู่บนที่สูงและต้องหาที่อยู่ใหม่ เนื่องจากหมู่บ้านได้จมอยู่ใต้น้ำแล้ว ปัจจุบันยังเชื่อกันว่าสถานที่ที่น้ำท่วมในครั้งนั้นก็คือบึงใหญ่ที่อยู่ในเขตของหมู่บ้านพร้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน

ตัวอย่างที่ 2

ความขัดแย้งนี้เกิดระหว่างธิดาที่เป็นน้องสาวของพระราชาและข้าราชการบริพารของนางกับธรรมชาติ กล่าวคือระหว่างที่พระธิดาและข้าราชการบริพารที่ตามเสด็จกำลังเก็บดอกไม้อยู่นั้นก็ปรากฏมีสภาพอากาศแปรปรวน ทำให้คนทั้งหมดต้องเดินแยกกันไปคนละทาง ทำให้ต้องพลัดหลงกัน ดังจะยกข้อความที่แสดงความขัดแย้งกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดังกล่าวมาแสดง ดังนี้

“...เมื่อพระธิดากำลังเพลิดเพลินกับการเที่ยวชมและเก็บดอกไม้อยู่นั้นก็เกิดฟ้ามืดจากกลางวันเป็นกลางคืนทันที พร้อมเกิดลมอื้ออึงไปหมด จึงทำให้ทั้งหมดเดินแยกจากกันไปคนละทิศละทาง”

(พระสมเกียรติ ดิดชัย, 2550, น. 226)

ข้อความที่ยกมากล่าวเป็นตัวอย่างข้างต้นได้สะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ กล่าวคือได้เกิดพายุขึ้นจนทำให้มนุษย์ต้องพลัดหลงกัน

5. ความขัดแย้งกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติ

ตัวอย่างที่ 1

ความขัดแย้งนี้เกิดระหว่างสามีภรรยาคู่หนึ่งกับกรรมของเขา ซึ่งกรรมถือว่าเป็นสิ่งที่เหนือธรรมชาติ โดยมีสาเหตุมาจากที่ทั้งคู่เกิดมาเป็นคนยากจน ประกอบอาชีพอะไรก็ยังไม่พออยู่พอกิน จึงทำให้เขาเกิดความไม่พอใจและน้อยใจในวาสนาของตน ดังจะยกข้อความที่แสดงถึงความขัดแย้งดังกล่าวมาแสดง ดังนี้

“...มีสองผัวเมียอยู่คู่หนึ่งแถมเป็นคนยากจน ทำมาหากินเท่าไรก็ไม่พออยู่พอกินด้วยความน้อยใจในวาสนาของตน”

(พระสมเกียรติ ดิดชัย, 2550, น. 149)

ตัวอย่างข้อความที่ยกมาข้างต้น ได้สะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับผลของกรรม ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่เหนือธรรมชาติ เพราะไม่มีใครสามารถหนีผลของกรรมได้ จึงถือว่ากรรมเป็นสิ่งที่เหนือธรรมชาติ ความขัดแย้งที่ปรากฏในเรื่องเป็นความน้อยใจในบุญหรือวาสนาของตนเอง จึงก่อให้เกิดความน้อยใจ คับแค้นใจ และเกิดความทุกข์ตามมาด้วย

ตัวอย่างที่ 2

ความขัดแย้งนี้เกิดระหว่างลูกสะใภ้ของหญิงชราตบอดกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติ กล่าวคือผู้ที่เป็ญลูกสะใภ้ผู้นั้นนำเอาปลิงไปปั้งให้แม่สามีกิน เมื่อแม่สามีซึ่งเป็นหญิงชราพิการตบอดทราบความจริงก็ตกใจจนเสียชีวิตไป ในวันเผาศพนั้นไม่มีใครสามารถยกโลงศพของเธอไปเผาได้เลย ชาวบ้านได้มีความเห็นร่วมกันว่าคงมีแต่ลูกสะใภ้ของเธอเท่านั้นที่จะสามารถยกโลงศพได้ เมื่อผู้ที่เป็นลูกสะใภ้ได้ยกโลงศพของแม่สามีไปยังที่เผาแล้วก็ปรากฏว่าไม่สามารถเอามือออกจากโลงศพได้ ดังจะยกข้อความที่แสดงถึงเหตุการณ์ดังกล่าวมาแสดงดังนี้

“...จะมีเพียงแต่ลูกสะใภ้ของแม่เฒ่าเท่านั้นที่ยกได้ จึงได้ให้นางยกไป พอถึงที่เผาแล้วปรากฏว่านางลูกสะใภ้ก็ไม่สามารถนำมือของตนออกจากโลงได้ ยังคงติดอยู่อย่างนั้น”
(พระสมเกียรติ ติตตชัย, 2550, น. 163)

ตัวอย่างข้อความที่ยกมากล่าวข้างต้นมาจากนิทานเรื่องผลกรรม โดยสาเหตุของความขัดแย้งกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติคือกรรมนี้ เกิดจากลูกสะใภ้ได้กลั่นแกล้งแม่สามีที่พิการตบอดจนเป็นสาเหตุให้หญิงชราพิการต้องเสียชีวิตไป ในวันที่มีการเผาศพแม่สามี เมื่อลูกสะใภ้ไปยกโลงศพก็ปรากฏว่า แม่เธอจะพยายามเอามือออกจากโลงศพอย่างไรก็ไม่สามารถเอาออกได้ จึงทำให้เธอถูกเผาไปพร้อมกับศพของแม่สามี เหตุการณ์นี้ได้สะท้อนให้เห็นว่าลูกสะใภ้ได้เกิดความขัดแย้งกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติคือผลกรรมของเธอที่กระทำไว้นั่นเอง

ตัวอย่างประเด็นการแก้ไขปัญห

1. การแก้ไขปัญหาโดยการลงโทษตนเองหรือผู้อื่น

การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งนี้สืบเนื่องมาจากที่เกิดความขัดแย้งระหว่างนกขี้หัดกับข้างเเกรตัวหนึ่ง ซึ่งข้างได้เหยียบลูก ๆ ของนกขี้หัดจนตายทั้งหมด พ่อแม่ของนกเกิดความโกรธและเสียใจเป็นอย่างมาก จึงคิดหาทางที่จะกำจัดข้างเเกรตัวนี้ จึงไปขอความช่วยเหลือจากแมลงวันอีกา และเขียด ทั้งหมดได้ร่วมประชุมวางแผนที่จะกำจัดข้างเเกร โดยเริ่มจากอีกาแกล้งเข้าไปหาจิกเห็บและหาในตัวของข้างแล้วจิกตาของข้างจนเป็นแผล จากนั้นแมลงวันก็ไปตอมตาของข้างและไขใส่ไว้ด้วย ต่อมาก็เกิดมีหนอนแมลงวันซอนไชจนเต็มตาของข้าง ทำให้ตาของข้างบอดสนิทอยู่เช่นนี้เป็นเวลาหลายวัน ดังจะยกข้อความในเรื่องมาแสดง ดังนี้

“...พอช่างเผลออีกาก็ได้จิกตาทั้งสองของช่างสารทนต์ที่จันทาทั้งสองเป็นแผล จากนั้นแมลงวันก็เข้าไปตอมที่ตาของช่างพร้อมทั้งไขใส่เอาไว้ จนหลายวันต่อมาก็มีหนอน หนอนไขที่ดวงตาของช่างเป็นจำนวนมาก จนทำให้ดวงตาของช่างทั้งสองข้างของช่างบอดสนิท”

(พระสมเกียรติ ติตชัย, 2550, น. 197)

จากข้อความที่ยกมากล่าวข้างต้นได้สะท้อนให้เห็นถึงวิธีการแก้ไขปัญหาของพ่อแม่โดยการลงโทษผู้อื่น กล่าวคือ เมื่อช่างป่าเกรได้เหยียบลูกนกตาย พ่อกับแม่ของนกชี้หาดจึงได้ร่วมกับสัตว์ ตัวอื่น ๆ ลงโทษช่างป่าเกร ทำให้ความขัดแย้งที่เกิดระหว่างพ่อแม่กับช่างป่าเกรได้ยุติลง

2. การแก้ไขปัญหาโดยการพึ่งตนเองหรือผู้อื่น

หลังจากเกิดความขัดแย้งระหว่างเจ้าชู้หุดแขนเป่าผู้มีหน้าตาอัปลักษณ์กับญาติพี่น้องของเขา กล่าวคือหลังจากที่พ่อแม่ของเจ้าชู้หุดแขนเป่าเสียชีวิตไป เขาก็ได้ถูกญาติพี่น้องรังเกียจและไม่ยอมให้เขาขึ้นบ้าน เจ้าชู้หุดแขนเป่าจึงออกไปอยู่เพียงลำพัง เขาได้ทำไร่ด้วยการปลูกข้าวและพืชไร่ไว้เลี้ยงตัวเอง ดังจะยกข้อความที่แสดงถึงการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งโดยการพึ่งตนเองของเจ้าชู้หุดแขนเป่ามาแสดง ดังนี้

“...เขาจึงต้องอยู่บ้านเพียงคนเดียวลำพัง ต่อมาไอ้ชู้หุดแขนเป่าได้ออกไปฟันไร่เพื่อปลูกข้าว”

(พระสมเกียรติ ติตชัย, 2550, น. 174)

ข้อความที่ยกมาในข้างต้นนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งโดยการพึ่งตนเองของเจ้าชู้หุดแขนเป่า กล่าวคือ เมื่อญาติรังเกียจเจ้าชู้หุดแขนเป่าที่มีหน้าตาอัปลักษณ์และไม่ยอมให้เขาขึ้นบ้าน เขาจึงแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งนี้ด้วยการพึ่งตนเอง โดยได้ออกไปอาศัยอยู่เพียงลำพัง และปลูกข้าวและพืชไร่ไว้เลี้ยงตัวเอง ทำให้ความขัดแย้งระหว่างเจ้าชู้หุดแขนเป่ากับญาติพี่น้องนั้นยุติลง

3. การแก้ไขปัญหาโดยการวางตัวเป็นกลาง

หลังจากที่เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างหญิงสาวที่ชื่อก่อนกับพญางูใหญ่ตัวหนึ่ง เนื่องจากหญิงสาวอยากกินมะม่วงและพูดออกไปว่าหากใครป็นไปเก็บมะม่วงให้ก็จะยอมแต่งงานด้วย พญางูใหญ่ตัวหนึ่งได้ป็นไปเก็บมะม่วงให้ แต่หญิงสาวพอได้มะม่วงแล้วก็รีบหนีกลับบ้านไป พญางูจึงตามไปที่บ้าน เมื่อพ่อของหญิงสาวเห็นงูใหญ่ก็จะฆ่า งูจึงเล่าความจริงว่ามาตามสัญญาที่ลูกสาวท่านได้ให้สัญญาไว้

พ่อของหญิงสาวได้ยินงูพูดดังนั้นจึงได้เรียกลูกสาวของตนมาสอบถาม และผู้ที่ป็นพี่สาวที่ชื่อว่าคำก็ได้บอกความจริงกับผู้เป็นพ่อด้วยว่าน้องสาวได้สัญญากับงูไว้จริง ๆ และคำยังได้บอกกับตอนด้วยว่า “น้องต้องรักษาสัญญาที่ให้ไว้กับงู” เมื่อผู้เป็นพ่อของหญิงสาวได้ทราบความจริงดังนี้ จึงได้จัดงานแต่งงานระหว่างพญางูกับตอนลูกสาว ดังจะยกข้อความที่แสดงถึงการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยการวางตัวเป็นกลางดังกล่าวมาแสดง ดังนี้

ข้อความที่ 1

“...ผู้เป็นพ่อก็ได้เรียกลูกสาวมาถามว่าเป็นความจริงไหม พี่สาวที่ชื่อกำก็ได้บอกกับตอนน้องสาวได้สัญญากับงูอย่างนั้นจริง ๆ และเธอก็ได้บอกกับน้องสาวว่า “เอ็งสัญญากับเขาแล้วเอ็งก็ต้องเอาเขาเป็นผัว””

(พระสมเกียรติ ติตตชัย, 2550, น. 213)

ข้อความที่ 2

“...พ่อของสองสาวเมื่อเห็นว่าเป็นความจริงจึงได้จัดงานแต่งงานให้ระหว่างตอนลูกสาวกับงูใหญ่ตัวนั้น”

(พระสมเกียรติ ติตตชัย, 2550, น. 214)

ข้อความที่ยกมากล่าวเป็นตัวอย่างในข้างต้นได้สะท้อนให้เห็นว่าพ่อและพี่สาวของตอนได้แก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างพญางูใหญ่กับตอนโดยการวางตัวเป็นกลาง เพราะพ่อและพี่สาวไม่ได้เข้าข้างตอนเลย เมื่อตอนสัญญากับพญางูใหญ่ไว้ว่าจะแต่งงานด้วยหากพญางูป็นไปเก็บมะม่วงมาให้เธอได้ พ่อและพี่สาวของตอนจึงได้จัดงานแต่งงานระหว่างพญางูใหญ่กับตอนขึ้น ทำให้ความขัดแย้งในครั้งนี้ยุติลง

4. การแก้ไขปัญหาโดยการประนีประนอม

หลังจากที่เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างเจ้ากำพร้ากับชาวบ้าน เนื่องจากเจ้ากำพร้าได้เที่ยวขอข้าวและอาหารจากชาวบ้านกินมาตั้งแต่เด็ก ๆ ซึ่งเมื่อเริ่มโตเป็นหนุ่มแล้วก็ยังรบกวนขอชาวบ้านอยู่ พวกเขาจึงได้นำเรื่องนี้ไปร้องเรียนกับผู้ใหญ่บ้าน เมื่อผู้ใหญ่บ้านได้รับข้อร้องเรียนจากชาวบ้านเรื่องเจ้ากำพร้าแล้ว ก็ได้ลงมาจัดการเรื่องดังกล่าว โดยท่านไม่ได้ไปดุด่า ขบไล่หรือลงโทษเจ้ากำพร้าแต่อย่างใด แต่ได้เข้าไปพูดคุยทำความเข้าใจเพื่อให้เจ้ากำพร้าได้รู้จักช่วยเหลือตัวเองเพราะตนโตเป็นหนุ่มแล้ว ไม่ควรไปรบกวนขอข้าว อาหารและน้ำจากชาวบ้านอีก จากนั้นก็ได้มอบอุปกรณ์ทำการเกษตรให้กับเจ้ากำพร้าไปด้วย การกระทำดังกล่าวของผู้ใหญ่บ้านสะท้อนให้เห็นว่าผู้ใหญ่บ้านได้แก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างเจ้ากำพร้ากับชาวบ้านด้วยวิธีการประนีประนอม ดังจะยกข้อความที่แสดงถึงการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของผู้ใหญ่บ้านมาแสดง ดังนี้

“...เมื่อผู้ใหญ่บ้านรู้ความเข้าใจได้เดินทางไปหาไอ้กำพร้าพร้อมทั้งพูดกับมันว่า “ไอ้กำพร้า เอ็งก็เที่ยวขอข้าวชาวบ้านกินมาหลายปีจนโตเป็นหนุ่มแล้ว มึงจะขอเขากินอยู่อย่างนี้ต่อไปจนถึงตายหรือ เอานี้จอบ มีดและเสียม โตแล้วหัดรู้จักทำมาหากินเองบ้าง ” เมื่อให้อุปกรณ์ทำมาหากินแก้อี้กำพร้าแล้วก็กลับไป” ”

(พระสมเกียรติ ติตตชัย, 2550, น. 197)

ผลจากการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างเจ้ากำพร้ากับชาวบ้านโดยวิธีการประนีประนอมของผู้ใหญ่บ้านนี้เป็นผลทำให้ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้นยุติลง ซึ่งเจ้ากำพร้าก็ไม่ได้ไปรบกวนขอข้าวและอาหารจากชาวบ้านอีก เพราะเขาได้พึ่งตนเองด้วยการออกไปทำไร่ปลูกข้าวและพืชไร่ไว้เลี้ยงตนเองแล้วนั่นเอง

5. การแก้ไขปัญหาโดยใช้สติปัญญา

การแก้ปัญหานี้เกิดขึ้นในนิทานเรื่องสองเกลอ หลังจากที่ได้เจอกับเพื่อนได้ไปเล่นรอบกองไฟกับกลุ่มของผี เมื่อผีเกิดผิดสังเกตว่าอาจมีคนอื่นเข้ามาร่วมด้วย จึงได้นับตรวจจำนวนซึ่งผีได้ให้เจ้าลิงเป็นคนนับ เจ้าลิงก็ใช้ไหวพริบปฏิภาณโดยได้นับว่า ภู 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 ผีทุกคนก็ลงความเห็นว่ามี 10 ตนเท่าเดิม และในจังหวะที่ผีเผลอ เจ้าลิงก็แอบเอาไหเงินไหทองของผีไปซ่อนไว้ พอใกล้สว่างผีก็แยกย้ายกันกลับหลุมไป เจ้าลิงจึงเอาสมบัติที่ตนซ่อนไว้นั้น

กลับบ้าน ดังจะยกข้อความที่แสดงถึงการแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งโดยใช้สติปัญญาของเจ้าลิงมาแสดงดังนี้

“...เจ้าลิงนั้นเป็นคนฉลาดก็เลยนับว่า “กุ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10” ฝิ่ทุกคนก็นึกว่ามีฝิ่อยู่ 10 ตนเท่าเดิม เมื่อเช้คจำนวนที่ไรก็เป็นอย่างนี้ทุก ๆ ครั้ง และในขณะที่ฝิ่ทุกคนกำลังเพลิดเพลินในการเดินร่ายอยู่นั้น เจ้าลิงก็แอบเอาไหเงินทองไปซ่อนไว้ และพอใกล้สว่างฝิ่ก็รีบแยกย้ายกันกลับหลุมของตน พอเช้าแล้วเจ้าลิงก็แบกไหเงินทองกลับบ้าน อย่างสบายใจ”

(พระสมเกียรติ ดิตชัย, 2550, น. 159)

ข้อความที่ยกมากล่าวเป็นตัวอย่างในช่วงต้น สะท้อนให้เห็นถึงการใช้สติปัญญาของเจ้าลิงในการแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้ง เพราะหากเจ้าลิงหวาดกลัวฝิ่จนเสียสติและไม่ใช้วิธีการนับจำนวนแบบข้างต้นก็อาจทำให้ฝิ่ทราบว่ามีคนแอบเข้ามาร่วมเล่นรอบกองไฟกับพวกตนด้วย ซึ่งผลจากการรู้จักใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งของเจ้าลิงนี้ ทำให้ความขัดแย้งระหว่างเจ้าลิงกับกลุ่มฝิ่ทั้ง 10 ตนนั้นยุติลง

6. การแก้ไขปัญหโดยใช้ศาสนา

การแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งนี้ปรากฏในนิทานเรื่องพญาจันทน์ สืบเนื่องมาจากภรรยา น้อยของพญาจันทน์ได้น้อยใจพญาจันทน์ และนางได้กลั่นใจตายไปเกิดเป็นบุตรสาวของเศรษฐี พอโตขึ้นก็ปรารถนาอยากนอนเตียงที่ทำจากงาช้าง เศรษฐีจึงจ้างพรานโขควดให้ไปล่าช้างเพื่อนำมาทำเตียงให้บุตรสาว นายพรานได้ยิงพญาจันทน์จนบาดเจ็บ และเข้าไปบอกถึงความต้องการของตนเองว่า เขาต้องการนางช้างไปให้เศรษฐีทำเตียงให้บุตรสาว เมื่อพญาจันทน์ได้ทราบเหตุผลจากพรานโขควดแล้วก็ได้ทบทวนถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีตจนได้รู้ว่า นางมะกา บุตรสาวของเศรษฐีคนนี้เป็นภรรยาของคนที่กลั่นใจตายกลับชาติมาเกิด พญาจันทน์ต้องการไถ่บาปที่ได้เคยก่อไว้กับนาง และต้องการให้ความขัดแย้งที่เคยเกิดขึ้นนั้นยุติลงด้วย จึงได้บิณฑของตนให้กับพรานโขควดไป และกลั่นใจตายในที่สุด การกระทำของพญาจันทน์นี้ได้สะท้อนให้เห็นว่า พญาจันทน์ได้ใช้หลักทางศาสนาเพื่อแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจนยุติลงได้ ดังจะยกข้อความที่แสดงถึงการแก้ไขปัญหโดยใช้ศาสนาดังกล่าวมาแสดง ดังนี้

“...พญาจันทน์ได้ทบทวนเรื่องที่เมียน้อยของตนได้กลั่นใจตายไปและระลึกได้ว่า มะกาคือนางข้างนั้นเองกลับมาเกิด พญาจันทน์ต้องการไถ่บาปจึงได้บิณฑบาตของตนเองให้ พรานโขควดไป”

(พระสมเกียรติ ดิตชัย, 2550, น. 171)

7. การแก้ไขปัญหาโดยการใช้อธิปาทิหารีย์และไสยศาสตร์

หลังจากที่เกิดความขัดแย้งระหว่างชายหนุ่มคนหนึ่งกับนางผีกองกอยตนหนึ่ง เนื่องจากนางผีกองกอยได้แอบไปขโมยปลาที่ชายหนุ่มได้ตกไว้ไปกิน ชายหนุ่มจึงมาแอบซุ่มดูและจับตัวนางผีกองกอยได้ ด้วยความโกรธจึงจะฆ่านางผีกองกอยให้ตาย นางผีกลัวมากจึงได้เจรจาทอรอง โดยการยื่นข้อเสนอกับชายหนุ่มว่าอย่าได้ฆ่าตนเลย ตนจะยอมเป็นภรรยาของท่าน แต่ชายคนนั้นไม่ยอมรับข้อเสนอ โดยบอกเหตุผลว่านางผีกองกอยตัวเล็กนิดเดียววร้ายเวสเพศก็คงจะเล็กด้วย

นางผีกองกอยต้องการที่จะยุติความขัดแย้งในครั้งนี้ เธอจึงได้ใช้อธิปาทิหารีย์ในการแก้ไขปัญหา โดยเธอได้ใช้มือตบไปที่อวัยวะเพศของตน 2 ครั้ง ปรากฏว่าอวัยวะเพศของเธอนั้นมีขนาดใหญ่ขึ้นเท่ากับอวัยวะเพศของควาย ชายหนุ่มจึงยอมรับข้อเสนอที่จะเอานางผีกองกอยตนนี้ไปเป็นภรรยา ทำให้ความขัดแย้งในครั้งนี้ยุติลงในที่สุด ดังจะยกข้อความที่แสดงถึงการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยการใช้อธิปาทิหารีย์ของนางผีกองกอยมาแสดง ดังนี้

“...เมื่อเขาพูดจบ นางผีกองกอยก็ใช้มือตบไปที่อวัยวะเพศของตนหนึ่งที่ ปรากฏว่ามันใหญ่ขึ้นเท่าฝ่ามือ ตบอีกทีเท่าอวัยวะเพศของควาย ชายคนนั้นจึงยอมเอานางผีกองกอยเป็นเมีย”

(พระสมเกียรติ ดิตชัย, 2550, น. 202)

8. การแก้ไขปัญหาโดยการใช่วิธีต่อสู้ด้วยกำลัง

หลังจากที่เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างยายแก่ซึ่งเป็นนางยักษ์กับชายหนุ่มชื่อข้าวเจ็ด ไท เนื่องจากยายแก่ได้โยนส้อมเหล็กไปเพื่อหวังจับตัวชายหนุ่มไปเป็นอาหาร เมื่อชายหนุ่มเห็นดังนั้น จึงได้เตะส้อมเหล็กนั้นไปครอบตัวนางยักษ์ในคราบของยายแก่ไว้ จากนั้นก็ได้ตามเข้าไปจับตัวนางแล้วตะคอกยายแก่ว่า “แกเอาลูกน้องของฉันไปไว้ที่ไหน หากไม่ยอมบอกฉันจะฆ่าแกให้ตายในวันนี้” ซึ่งยายแก่ก็ยอมบอกว่าลูกน้องของชายหนุ่มนั้นตนได้ขังไว้ในโอ่ง การกระทำดังกล่าวของข้าวเจ็ดไทนี้สะท้อนให้เห็นว่าเขาได้แก้ไขปัญหาความขัดแย้งกับนางยักษ์โดยใช่วิธีการต่อสู้

ด้วยกำลัง ซึ่งก็เป็นผลทำให้ความขัดแย้งนั้นยุติลง ดังจะยกข้อความที่แสดงถึงการแก้ไขปัญห ความขัดแย้งโดยการต่อสู้ด้วยกำลังดังกล่าวมาแสดง ดังนี้

“...บักข้าวเจ็ดไผเลยเตะสุมกระเด็นไปครอบตัวของยายเฒ่า จากนั้นมันก็เข้าไป จับตัวไว้แล้วพูดว่า “อีนางยักษ์ มึงเอาลูกน้องกูไปไว้ไหน หากไม่บอกมากูจะฆ่ามึงวันนี้ นางยักษ์กลัวมากก็เลยบอกว่า “ข้าขังไว้ในโอ่ง” บักข้าวเจ็ดไผเลยไปเปิดดูเห็นลูกน้อง ทั้งสามคลานอยู่ในนั้น”

(พระสมเกียรติ ติตตชัย, 2550, น. 236)

9. การแก้ไขปัญหาคือการหลีกเลี่ยงหรือยอมแพ้

การแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งนี้ปรากฏในนิทานเรื่องนางผมหมอกกับพญาช้างสาร ซึ่งสาเหตุ เกิดจากการที่นางเต่าทองซึ่งเดิมเป็นนางผมหมอกที่ตายไปกลับชาติมาเกิด เมื่อนางโพงซึ่งเป็น อสุรกายได้ทราบดังนั้นก็ปรารถนาจะกินเนื้อนางเต่าทอง จึงได้ให้คนไปทอดแหเพื่อจับตัวมา ซึ่งจะทอดแหกี่ครั้ง ๆ ก็จับตัวนางเต่าทองไม่ได้ นางโพงจึงได้ให้คนไปทุบตีลูกทั้งสองของ นางเต่าทอง นางเต่าทองเกิดความสงสารลูก จึงได้ว่ายน้ำไปติดแหที่เขาทอดลงมา นางโพงจึงจับ นางเต่าทองไปกินจนเหลือแต่กระดูก ดังจะยกข้อความที่แสดงถึงเหตุการณ์ดังกล่าวมาแสดง ดังนี้

“...นางเต่าเห็นเขาตีลูกก็สงสาร นางทนไม่ไหวจึงว่ายน้ำมาติดแหในที่สุด นางโพง ได้กินเต่าจนหมดเหลือแต่กระดูกสันหลัง”

(พระสมเกียรติ ติตตชัย, 2550, น. 228)

ข้อความที่ปรากฏในนิทานที่นำมาแสดงเป็นตัวอย่างในข้างต้นได้สะท้อนให้เห็นถึงวิธีการ แก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างนางโพงกับนางเต่าทองและลูกของนางเต่าทอง โดยนางเต่าทองต้องการให้ความขัดแย้งระหว่างตนกับนางโพงนี้ยุติลง เพราะไม่อยากให้ลูกของตน ถูกทุบตี จึงได้ใช้วิธีการแก้ไขปัญหาคือการยอมแพ้ จึงได้ว่ายน้ำเข้าไปติดในแหของนางโพง นางโพงจึงนำนางเต่าทองไปกินเป็นอาหาร ทำให้ความขัดแย้งในครั้งนี้ได้ยุติลง

10. การแก้ไข้ปัญหาโดยการให้รางวัล

หลังจากเกิดความขัดแย้งระหว่างหญิงสาวคนหนึ่งกับปลาตูกน้อยตัวหนึ่ง กล่าวคือหญิงสาวได้นำสวิงไปซื้อหาปลา ปรากฏว่าซื้อไปทีใดก็เจอแต่ปลาตูกน้อยตัวนั้น ทำให้เธอเกิดความโกรธและจะฆ่าปลาตูกน้อยให้ตาย ปลาตูกน้อยก็ได้เจรจาต่อรองว่า อย่าได้ฆ่าตนเลย โดยหากนำตนไปเลี้ยงตนก็จะให้รางวัล ซึ่งหญิงสาวก็ได้นำปลาตูกตัวนั้นไปเลี้ยงไว้ในฤดูฝนปลาตูกน้อยตัวนี้ทำให้เธอได้ให้รางวัลกับหญิงสาวจริง ๆ โดยปลาได้บอกให้เธอนำปลาไปปล่อยลงน้ำและให้ร้องตะโกนว่า “น้องเขาแพ้น้องกู น้องเขาแพ้น้องกู” พอพูดจบปลาตูกก็ได้นำเงินทองมาให้เธอ ดังจะยกข้อความที่แสดงถึงเหตุการณ์ดังกล่าวมาแสดง ดังนี้

“...เมื่อถึงฤดูฝนเจ้าปลาตูกน้อยก็ได้บอกพี่สาวของตนว่า “ให้พี่นำฉันไปปล่อยที่ท่าหน้า เมื่อปล่อยฉันแล้วให้พี่สาวพูดดัง ๆ ว่า “น้องเขาแพ้น้องกู น้อง เขาแพ้น้องกู” เมื่อหญิงสาวพูดดังนั้นแล้วปรากฏว่า ปลาตูกน้อยได้นำเงินทองจากใต้น้ำมาให้เป็นจำนวนมาก จนหญิงสาวคนนั้นร่ำรวยขึ้นมาทันที”

(พระสมเกียรติ ติตตชัย, 2550, น. 215)

จากตัวอย่างข้อความข้างต้นได้สะท้อนให้เห็นถึงวิธีการแก้ไข้ปัญหาความขัดแย้งของปลาตูกน้อยกับหญิงสาวโดยการให้รางวัล เมื่อหญิงสาวเกิดความโมโหและต้องการที่จะฆ่าปลาตูกน้อยให้ตาย ปลาตูกน้อยก็ได้เสนอว่าหากหญิงสาวไว้ชีวิตและนำตนไปเลี้ยง ตนจะตอบแทนด้วยการนำเงินทองมาให้ หญิงสาวก็รับข้อเสนอนี้ และปลาตูกน้อยก็ได้ทำตามสัญญา เป็นผลทำให้ความขัดแย้งในครั้งนี้อยู่ติลงในที่สุด

11. การแก้ไข้ปัญหาโดยการเจรจา

การแก้ไข้ปัญหาความขัดแย้งนี้ปรากฏในนิทานเรื่องท้าวสีคตพะตะบอง ซึ่งท้าวสีคตพะตะบองได้มีความขัดแย้งกับพระบิดาและพระมารดา กล่าวคือที่เมืองลาวได้มีข้าศึกมารุกรานเมือง แต่กษัตริย์ไม่สามารถที่จะขับไล่ข้าศึกออกไปจากเมืองได้ จึงได้ออกประกาศว่าหากใครสามารถขับไล่ข้าศึกออกจากเมืองได้ก็จะยกเมืองและพระธิดาให้คนนั้นได้ครอง ท้าวสีคตพะตะบองมีความประสงค์จะไปรบตามประกาศนี้ จึงได้เข้าไปขออนุญาตพระบิดาและพระมารดา แต่ถูกพระบิดาและพระมารดาทัดทานไม่ให้ไป โดยให้เหตุผลว่ากลัวพระโอรสจะได้รับอันตราย ท้าวสีคตพะตะบองจึงได้แก้ไข้ความขัดแย้งครั้งนี้โดยการเจรจา โดยได้ให้เหตุผลกับพระบิดาและ

พระมารดาว่า หากไม่ได้เดินทางไปรบในครั้งนี้ลูกก็ต้องตรอมใจตายเป็นแน่ เพราะลูกได้หลงรัก พระธิดากลีนขจรแห่งเมืองลาวเข้าแล้วนั่นเอง

ฝ่ายพระบิดาและพระมารดาได้ฟังเหตุผลของพระโอรสสีกตพะตะบองแล้วก็ได้อนุญาตให้ เดินทางไปรบ โดยได้ให้องครักษ์ฝ่ายซ้ายและฝ่ายขวาติดตามพระโอรสสีกตพะตะบองไปด้วย ทำให้ความขัดแย้งในครั้งนี้ยุติลง ดังจะยกข้อความที่แสดงถึงการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง โดยการการเจรจาตั้งกล่าวมาแสดง ดังนี้

“...พระโอรสบอกว่าหากไม่ได้ไปจะต้องตายแน่ ๆ เพราะหลงรักพระธิดากลีนขจร เข้าแล้ว พระบิดาและพระมารดาก็นุญาตให้ไป”

(พระสมเกียรติ ติตตชัย, 2550, น. 225)

12. การแก้ไขปัญหาโดยการใช้อุบายเล่ห์กล

หลังจากที่ได้เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างนางยักษ์กับรถเสน กล่าวคือเมื่อนางยักษ์ทราบว่ารถเสนคือลูกและหลานของนางสิบสอง นางก็คิดหาทางกำจัดรถเสนเสีย โดยได้ออกอุบายแกล้งล้มป่วย และขอร้องให้รถเสนไปนำยาที่เมืองของตนมาให้ ดังจะยกข้อความที่แสดงถึงการใช้อุบายของนางยักษ์มาแสดง ดังนี้

“...ฝ่ายนางยักษ์เมื่อทราบความเข้าก็แกล้งทำเป็นล้มป่วย แล้วขอให้รถเสนไปนำ ยาจากเมืองของตนมาให้รักษาอาการป่วย เพราะยาที่เมืองนี้ไม่มี”

(พระสมเกียรติ ติตตชัย, 2550, น. 222)

จากข้อความที่นำมากล่าวในข้างต้นได้สะท้อนให้เห็นถึงวิธีการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของนางยักษ์โดยใช้อุบายเล่ห์กล ซึ่งนางแกล้งป่วย และขอร้องให้รถเสนไปนำยาที่เมืองของตนมาให้ โดยวางแผนต่อว่าเมื่อรถเสนไปถึงเมืองของนางแล้วก็จะสั่งให้ฆ่ารถเสนเสีย ซึ่งจะทำให้ความขัดแย้งของตนกับรถเสนนั้นยุติลง

13. การแก้ไขปัญหาโดยการพิสูจน์ความจริง

หลังจากที่เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างฤๅษีทั้ง 4 คนกับนางกบน้อยที่ฤๅษีได้เลี้ยงไว้ กล่าวคือ วันหนึ่งเมื่อฤๅษีกลับมาสู่อาศรมก็พบว่านางกบน้อยได้ตายจมอยู่ในอ่างน้ำนมของพวกตน จึงเข้าใจว่านางกบน้อยตัวนี้ตะกละแอบขโมยกินนมมากจนตาย จึงได้พากันชุบชีวิตนางกบน้อยให้ฟื้นขึ้นมาเพื่อสอบถามความจริงว่าทำไมถึงได้มาตายอยู่ในอ่างน้ำนมนี้ นางกบน้อยก็เล่าความจริงให้ฟังว่าได้มีนางงูใหญ่หรือนางพญานาคมาแอบคายพิษใส่ในอ่างน้ำนมเพื่อต้องการฆ่าฤๅษี ตนจึงได้สละชีวิตด้วยการดื่มนมที่นั่นแทน เมื่อฤๅษีทราบความจริงก็ได้เลี้ยงกบน้อยไว้จนโต และได้หาคู่ให้กับนาง ดังจะยกข้อความที่แสดงถึงการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยการพิสูจน์ความจริงดังกล่าวมาแสดง ดังนี้

“...แล้วจึงสอบถามว่านางกบทำไมมาทำอย่างนี้ นางกบน้อยก็ตอบว่านางพญานาค ได้แอบเข้ามาคายพิษใส่อ่างนมของท่าน ตัวฉันไม่รู้จะช่วยท่านอย่างไรก็เลยยอมตายเพื่อไม่ให้ท่านดื่มนมพิษนั้น ท่านฤๅษีก็ได้เลี้ยงดูเด็กน้อยไว้โดยตั้งชื่อให้ว่า “มณโฑ” ”

(พระสมเกียรติ ติตตชัย, 2550, น. 224)

ข้อความที่ยกมากล่าวเป็นตัวอย่างข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงวิธีการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของกลุ่มฤๅษีกับนางกบน้อยด้วยวิธีพิสูจน์ความจริง โดยกลุ่มฤๅษีเห็นว่าหากอยากรับความจริงว่าทำไมนางกบน้อยจึงมาตายอยู่ในอ่างน้ำนมของพวกเราเช่นนี้ ซึ่งจะเป็นอย่างที่พวกเราคิดหรือเปล่านั้น จำเป็นต้องร่วมกันชุบชีวิตของนางกบน้อยขึ้นมาเพื่อสอบถามความจริง และเมื่อทราบความจริงแล้วก็ได้เลี้ยงนางกบน้อยไว้ ทำให้ความขัดแย้งในครั้งนี้ยุติลงในที่สุด

14. การแก้ไขปัญหาโดยใช้ธรรมชาติ

การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งนี้เกิดขึ้นในนิทานเรื่องตระกาดน้อยอ่อนแอวกินปู กล่าวคือหลังจากที่เด็กชายสองพี่น้องได้พากันเดินทางเข้าไปในป่าลึก และได้เห็นนกกาตัวหนึ่งนอนตายอยู่ทั้งสองจึงได้นำเอาว่านสมุนไพรที่เก็บมานั้นรักษานกกาจนฟื้นกลับมาอีกครั้ง ดังจะยกข้อความที่แสดงถึงการแก้ไขปัญหาโดยใช้ธรรมชาตินี้มาแสดง ดังนี้

“...สองพี่น้องเดินไปเรื่อย ๆ ก็เจอกับนกกาตัวหนึ่งนอนตายอยู่ก็ได้ นำ
ว่านสมุนไพรรักษาจนหาย”

(พระสมเกียรติ ติตตชัย, 2550, น. 170)

จากข้อความที่ยกมาเป็นตัวอย่างนี้ได้สะท้อนให้เห็นว่าเด็กชายสองพี่น้องได้ใช้วิธีการแก้ไข
ปัญหาโดยใช้ธรรมชาติ คือ ใช้สมุนไพรมาเป็นยารักษานกกาจนฟื้น ซึ่งสมุนไพรก็เป็นส่วนหนึ่ง
ของธรรมชาติ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ประเด็นความขัดแย้งและการแก้ไขปัญหาจากนิทานของอำเภอนครไทย
จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 65 เรื่อง โดยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งและการแก้ไขปัญหา
ผลการวิจัยพบประเด็นความขัดแย้งครบทั้ง 4 ประเภทตามกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย
สามารถเรียงลำดับความขัดแย้งที่พบมากที่สุดไปน้อยที่สุดได้ดังนี้ คือ ความขัดแย้งกับผู้อื่น
คิดเป็นร้อยละ 70.66 แยกเป็นความขัดแย้งกับผู้อื่นภายในกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 21.90
ความขัดแย้งกับผู้อื่นภายนอกกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 48.76 ความขัดแย้งกับตนเอง คิดเป็นร้อยละ
21.90 ความขัดแย้งกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 7.85 และความขัดแย้งที่พบ
น้อยที่สุดคือความขัดแย้งกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 6.20

สำหรับประเด็นการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจากนิทานพื้นบ้านของอำเภอนครไทย
จังหวัดพิษณุโลกนั้น พบวิธีการแก้ไขปัญหทั้งหมด 14 วิธี สามารถเรียงลำดับวิธีการแก้ไขปัญหที่
พบมากที่สุดไปถึงพบน้อยที่สุดได้ดังนี้ คือ การแก้ไขปัญหโดยการพึ่งตนเองหรือผู้อื่น คิดเป็น
ร้อยละ 20.19 รองลงมาคือการแก้ไขปัญหโดยการลงโทษตนเองหรือผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 12.73
การแก้ไขปัญหโดยการเจรจา คิดเป็นร้อยละ 11.18 การแก้ไขปัญหโดยการหลีกเลี่ยงหรือ
ยอมแพ้ คิดเป็นร้อยละ 9.32 การแก้ไขปัญหโดยการพิสูจน์ความจริง คิดเป็นร้อยละ 8.70
การแก้ไขปัญหโดยการใช้อุปายเล่ห์กล คิดเป็นร้อยละ 7.14 การแก้ไขปัญหโดยการใช้นิเทศ
และวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 6.62 การแก้ไขปัญหโดยการใช้นิเทศหรืออิทธิปาฏิหาริย์
คิดเป็นร้อยละ 6.21 การแก้ไขปัญหโดยการใช้นิเทศปัญญา คิดเป็นร้อยละ 5.59 การแก้ไขปัญห
โดยการให้รางวัล คิดเป็นร้อยละ 4.66 การแก้ไขปัญหโดยการใช้นิเทศด้วยกำลัง คิดเป็น
ร้อยละ 3.73 การแก้ไขปัญหโดยการใช้นิเทศชาติ คิดเป็นร้อยละ 1.86 การแก้ไขปัญห
โดยการวางตัวเป็นกลาง คิดเป็นร้อยละ 1.55 และการแก้ไขปัญหโดยการประนีประนอม คิดเป็น

ร้อยละ 0.62 ส่วนประเด็นการแก้ไขที่ไม่พบในนิทานพื้นบ้านของอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก คือ การแก้ไขปัญหาโดยใช้กฎหมาย คิดเป็นร้อยละ 0

อภิปรายผล

สาระสำคัญของความขัดแย้งที่พบมากที่สุด คือ ความขัดแย้งกับผู้อื่นภายนอกกลุ่ม เป็นความขัดแย้งที่เกิดจากการดำเนินชีวิตของตัวละครที่จะต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลระดับต่าง ๆ ในสังคมซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งเพศ วัย สถานะทางสังคม ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม และประเพณี ตลอดจนมีความต้องการ และมีเป้าหมายของชีวิตที่ต่างกัน เหล่านี้จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่นำมาซึ่งความขัดแย้ง อนึ่ง การต้องการที่จะได้หรือต้องการที่ครอบครองในสิ่งเดียวกันก็นำมาซึ่งความขัดแย้งที่สำคัญด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสนม ครุฑเมือง (2553, น. 388) ที่ได้วิเคราะห์ประเด็นความขัดแย้งและการแก้ไขปัญหาจากนิทานท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน 58 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่าพบประเด็นความขัดแย้งกับผู้อื่นมากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยได้อภิปรายถึงสาเหตุที่พบความขัดแย้งกับผู้อื่นมากที่สุดไว้ว่า “เป็นเหตุผลอันปกติของการดำรงชีวิตที่จะต้องมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในแต่ละวัน แต่ละเหตุการณ์ ความโลภ ความโกรธ และความหลงย่อมเกิดขึ้นได้เสมอในใจของมนุษย์”

ความขัดแย้งกับผู้อื่นภายในกลุ่ม เป็นความขัดแย้งที่มีหลายสาเหตุ เช่น ขัดแย้งเนื่องจากการมีความเห็นที่แตกต่างกัน ขัดแย้งเนื่องจากการมีความต้องการที่ต่างกัน ขัดแย้งเนื่องจากการไม่เข้าใจหรือเข้าใจผิดกัน ขัดแย้งเนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง ขัดแย้งเนื่องจากการไม่ยอมรับฟังเหตุผล ขัดแย้งเนื่องจากการปฏิเสธหรือไม่ยอมรับคนในกลุ่มเดียวกัน เป็นต้น ซึ่งแม้จะเป็นคนในกลุ่มที่เกี่ยวข้องเป็นญาติพี่น้อง สามิภรรยา มิตรสหาย เป็นต้นก็ดี แต่หากมีความเห็น มีความต้องการที่แตกต่างกันก็ย่อมก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นได้ ซึ่งก็ถือเป็นเรื่องธรรมดาของมนุษย์ที่ยังเป็นปุถุชนอยู่

ความขัดแย้งกับตนเอง เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในจิตใจของบุคคล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นความขัดแย้งที่เกิดจากความลังเลสงสัย ความสับสน ความไม่รู้ ความวิตกกังวลจึงนำไปสู่ความทุกข์ และความขัดแย้งขึ้นในจิตใจ

ความขัดแย้งกับธรรมชาติ เป็นความขัดแย้งที่สิ่งมีชีวิตทุกรูปนามจะต้องเผชิญอยู่โดยปกติ คือ ชีวิตจะต้องเผชิญกับธรรมชาติคือ ความหิว ความร้อน ความหนาว ความแก่ ความเจ็บ และความตาย เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องได้รับผลกระทบจากธรรมชาติภายนอกในลักษณะต่าง ๆ จึงเป็นที่มาของความขัดแย้งกับธรรมชาติ

ส่วนความขัดแย้งกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติ ส่วนใหญ่เกิดจากไม่รู้หรือไม่เข้าใจถึงความจริงของชีวิตและธรรมชาติ เช่น เมื่อเกิดภัยธรรมชาติ ก็เข้าใจว่าจะต้องมีสิ่งหรือบุคคลที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติทำให้เกิดขึ้น หรือเมื่อมนุษย์มีความลำบากในการดำเนินชีวิตก็เกิดความน้อยใจและโทษในวาสนาของตน โดยไม่ได้มองตามความเป็นจริงว่าเป็นผลมาจากการกระทำของตนในอดีต ความขัดแย้งกับสิ่งที่เหนือธรรมชาตินี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติของคนด้วย เช่น ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเรื่องผี ความเชื่อเรื่องเวทมนต์คาถา ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง ฯลฯ ความเชื่อดังกล่าวจึงปรากฏอยู่ในนิทานพื้นบ้านด้วย ทำให้พบความขัดแย้งกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติในนิทานพื้นบ้านของอำเภอนครไทยด้วย

สำหรับสาระสำคัญของการแก้ไขปัญหาคือ ตัวละครใช้วิธีการแก้ไขปัญห โดยการพึ่งตนเองหรือผู้อื่นมากที่สุด แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ การแก้ไขปัญหโดยการพึ่งตนเอง การแก้ไขปัญหโดยการเป็นที่พึ่งให้กับคนอื่น และการแก้ไขปัญหโดยการขอความช่วยเหลือจากคนอื่น สารการแก้ปัญหานี้ยังได้สะท้อนให้เห็นถึงการเอื้ออาทรของคนในสังคมที่ปรากฏในนิทานอีกด้วย กล่าวคือ เมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นจะต้องรีบแก้ไขโดยการพึ่งตนเองก่อน หากพึ่งตนเองไม่ได้จึงค่อยพึ่งผู้อื่น และยังคงพร้อมที่จะช่วยเหลือหรือเป็นที่พึ่งให้กับคนอื่น ๆ ด้วย

การแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งโดยการลงโทษตนเองหรือผู้อื่นที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านของอำเภอนครไทย แบ่งเป็นการลงโทษตนเองเมื่อตนได้กระทำผิดหรือได้ไปสร้างความเดือดร้อนให้กับคนอื่น ลงโทษผู้อื่นที่กระทำความผิดหรือมากระทำให้ตนเองและผู้อื่นต้องเดือดร้อนลงโทษ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับคู่ขัดแย้ง เพื่อให้คู่ขัดแย้งยุติความขัดแย้งกับตน ซึ่งการยุติความขัดแย้งด้วยวิธีนี้ จึงไม่จำเป็นต้องรอให้คนอื่นมาลงโทษเพื่อให้ความขัดแย้งนั้นยุติลงเท่านั้น แต่ยังสามารถลงโทษตนเองเพื่อให้ความขัดแย้งนั้นยุติลงได้ด้วยเช่นกัน

การแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งโดยการเจรจา เป็นการใช้วาจาเพื่ออธิบายเหตุผลต่าง ๆ เพื่อยุติความขัดแย้ง เช่น การใช้คำพูดที่แสดงถึงความสำนึกผิดในการกระทำของตน การใช้คำพูดเพื่อขอร้องให้คู่ขัดแย้งให้อภัยให้แก่ตน การใช้วาจาเพื่ออธิบายถึงความจำเป็นที่จะต้องกระทำในสิ่งต่าง ๆ อันจะนำมาซึ่งความขัดแย้ง การใช้คำพูดเพื่อเจรจาทอรอง การใช้คำพูดเพื่อเตือนสติ การใช้คำพูดเพื่อไกล่เกลี่ย ฯลฯ โดยมีเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การคลี่คลายและยุติปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น การแก้ไขปัญหาคือด้วยวิธีการเจรจาสอดคล้องให้เห็นถึงกลวิธีในการใช้ภาษาทั้งอวัจนภาษาและวัจนภาษาเพื่อการสื่อสารที่หลากหลายในการใช้ยุติความขัดแย้ง เช่น การมีสติและรู้จักควบคุมอารมณ์ การรู้จักเลือกใช้คำพูดที่เหมาะสมกับสถานะของคู่ขัดแย้ง การรู้จักใช้คำพูดยกย่องและ

ให้เกียรติคู่ขัดแย้ง การรู้จักใช้คำพูดโน้มน้าวให้คู่ขัดแย้งคล้อยตามหรือยอมรับในเหตุผลของตน เป็นต้น

สาระสำคัญของการแก้ไขปัญหที่ปรากฏในนิทานของอำเภอนครไทยนี้ยังได้สะท้อนเห็นอีกว่า ในการแก้ไขปัญหความขัดแย้งนั้นจะต้องรู้จักใช้วิธีที่เหมาะสมและเป็นแบบบูรณาการ กล่าวคือในความขัดแย้งหนึ่ง ๆ อาจจะใช้วิธีการแก้ไขปัญหเพียงวิธีเดียวก็สามารถทำให้ความขัดแย้งนั้นยุติลงได้ แต่อีกหลาย ๆ ความขัดแย้งจำเป็นจะต้องใช้วิธีที่หลากหลายในการแก้ไขปัญห จึงจะทำให้ความขัดแย้งนั้นยุติลง อนึ่ง การแก้ไขปัญหความขัดแย้งนั้น ผู้ที่เป็นคู่ขัดแย้งหรือเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งจะต้องร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหด้วย จึงจะทำให้ความขัดแย้งนั้นยุติลงได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

วรรณกรรมนิทานพื้นบ้านถือเป็นเครื่องมือหนึ่งในการบันทึกข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ตลอดจนบันทึกความคิด ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่นต่าง ๆ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องช่วยกันจดบันทึกไว้ให้เป็นลายลักษณ์อักษร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

นิทานพื้นบ้านของอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก นอกจากจะสะท้อนประเด็นปัญหความขัดแย้งและสาระการแก้ไขปัญหแล้ว ยังได้นำเสนอถึงโลกทัศน์ผ่านประเด็นความขัดแย้งและการแก้ไขปัญหไว้ด้วย จึงควรที่จะศึกษาโลกทัศน์จากนิทานพื้นบ้านของอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

เอกสารอ้างอิง

- พระสมเกียรติ ติตตชัย. (2550). *การวิเคราะห์ความเชื่อและค่านิยมจากนิทานพื้นบ้านของอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- ศิราพร ณ ถลาง. (2548). *ทฤษฎีคติชนวิทยา: วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน-นิทานพื้นบ้าน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สนม ครุฑเมือง. (2553). *นิทานท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่าง: การวิเคราะห์ความขัดแย้งและการแก้ไขปัญหา*. พิษณุโลก: ภาควิชาภาษาและคติชนวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สนิท บุญฤทธิ์. (2544). *นิทานพื้นบ้านภาคใต้*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สมเกียรติ ติตตชัย. (2558). *เวทสันดรชาดก: การวิเคราะห์ความขัดแย้งและการแก้ไขปัญหา*. (ดุชนิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยนเรศวร).